

REDACTIA  
și ADMINISTRAȚIA:  
Deák Ferenc-utca 35.

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacției.  
Concure, inserțiuni și taxele de abonament se trimit administrației tipografiei diecezane.

# BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂȘCĂ-ȘCOLĂȘTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE OARĂ ÎN SĂPTĂMĂ: MĂRȚIȘI.

ABONAMENTUL:  
Pe un an 10 coroane.  
Pe jum. an 5 coroane.

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci.  
Pe jum. an 7 franci.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Nr. 7362/912.

## Aviz.

Prin aceasta aducem la cunoștința onoratei proeșimi diecezane și a celor pe cari li privește, că cassa Consistorului gr.-or. român din Arad de aci înainte numai în zilele de lucru dela 8 până la 12 oare antemeridiane stă la dispozițiunea publicului; deci în oarele după meazăzi nu se efectuesc la cassa primiri ori plătiri de bani și nici se dau informațiuni particularilor.

Arad, din ședința consistorială a senatului episcopesc, ținută la 5/18 decembrie, 1912.

Consistorul gr.-ort. român  
din Arad.

Nr. 558 M.

## Normativ

privitor la regularea funcțiunii organelor protopresbiterale instituite în temeiul §-lui 30 din statutul organic.

### I. Sinodul protopresbiteral.

1. Sinodul protopresbiteral ordinar se constituie pe un period de 3 ani, amăsurat regulelor normate în §§-ii 38, 40 și 41 ai statutului organic.

În ședința de constituire convocată de protopresbiter, conform §-lui 42 din statut, fiind membrii sinodului prezenți în numărul recerut prin §. 43 al statutului, după-ce a premers chemarea Duhului Sfânt, se face constituirea provizorie prin numirea unui notar adhoc, după care sub prezidiul ordinar al protopresbiterului, eventual al administratorului protopresbiteral se face verificarea membrilor, spre care scop membrii sinodului se împart în două secțiuni. Secțiunea I. se compune din membrii clericali, iar secțiunea II. din membrii mireni. Secțiunea I. verifică pe membrii din secțiunea II., iar secțiunea II. pe membrii din secțiunea I.

După terminarea actului de verificare, fiind prezentă majoritatea membrilor (§. 43, Stat. Org.) sinodul se constituie definitiv alegându-și notarul prevăzut în §. 44 din statutul organic pe durata periodului de 3 ani, apoi alege din sânul său o comisiune verificătoare premanentă din 3 membri, un preot și doi mireni, pe durata periodului pentru alegerile supletorii ale membrilor sinodali în locurile vacante.

În contra concluzului sinodului protopresbiteral referitor la verificare nu este apelată.

Pentru fiecare sesiune, sinodul protopopesc alege o comisiune de trei membri pentru autenticarea protocolului.

Sinodul ordinar anual se convoacă conform §-ului 42 din statutul organic și se ține de regulă la termenul fixat în §. 45 al statutului organic, iară sinod extraordinar se ține în cazurile prevăzute în §. 45 din statutul organic și pe lângă condițiunile normate acolo.

Sinodul protopresbiteral extraordinar pentru alegere de protopresbiter se constituie conform §-lui 39 al statutului organic și amăsurat concluzului congresual Nr. 128 din 1886. Iară la îndeplinirea actului de alegere are a urmă procedura normată în §§-ii 51, 52 și 53 ai statutului organic și în regulamentul congresual referitor la alegerea de protopresbiter, având a se țineă cont de concluzele congresuale Nr. 186 din anul 1881 și Nr. 111 din 1888.

2. Afacerile generale ale sinodului protopresbiteral ordinar sunt determinate în §§. 50, 55, 57, 64 și 65 ai Statutului organic.

Iară afacerile speciale sunt:

a) Examinarea raportului general al oficiului protopresbiteral și luarea hotărârilor meritorice relativ la acel raport.

Acest raport are să conțină următoarele momente:

Starea bisericilor, conduita și purtarea clerului, starea morală religioasă a poporului, mișcămintele respective fluctuațiunea clerului și a poporului din protopresbiterat.

Starea școalelor confesionale din protopopiat și mersul învățământului poporal.

Starea și administrarea averilor bisericăști, școlare și fundațiunile și a afacerilor economice în comunele bisericăști submanuate.

Alte momente mai marcante, luate din vieța internă moral-religioasă a clerului și populațiunii din protopopiat ori referitoare la vaza și autonomia bisericăști.

b) Decidere asupra propunerilor și proiectelor înaintate spre acest scop din partea comitetului protopresbiteral în chestiunile economice-bisericăști, școlare și fundațiionale privitoare la întregul protopresbiterat, îndeosebi cu privire la: înființarea, augmentarea și administrarea fondului protopopesc, — cumpărarea ori înstrăinarea averii protopopesc, precum și decretarea măsurilor în privința conservării și administrării aceleia, — promovarea religiozității și moralității populațiunii din protopopiat, — înaintarea afacerilor economice ale protopopiatului, — susținerea vazei și autonomiei bisericăști, — socoata episcopiei protopresbiterale, bugetul anual pentru protopresbiterat.

c) Arondarea cercurilor electorale pentru alegerea membrilor mireni ai sinodului protopopesc, având a promovă consistorului concernent proiectul făcut pentru aprobare.

3. Despre întreg decursul sinodului protopopesc se ia protocol, în care sunt a se induce toate momentele petrecute și adică: deshiderea, constatarea

prezenților, oficierea serviciului dumnezeesc cu chemarea Duhului Sfânt, constituirea și toate hotărârile meritorice luate în sinod.

Protocolul încheiat se cetește și se autentică în prezența sinodului și se subscrie de președinte și notar (§. 49 din Stat. Org.), iar întrucât autenticarea în sinod nu s'ar putea face, aceasta se concredre comisiunii alese spre acest scop.

4. Oficiul protopresbiteral înregistrează protocolul sinodului în protocolul de esibite al oficiului, face extrase în câte două exemplare pentru toate hotărârile luate, acelea încă le înregistrează deosebit după natura obiectelor ce conțin, apoi atât protocolul întreg în copie autenticată împreună cu raportul general al oficiului protopresbiteral către sinod, cât și câte un exemplar din extrasele acelor concluze, cari reclamă aprobarea Consistorului, le înaintează Consistorului concernent pe lângă rapoarte deosebite. Iară câte un exemplar din extrasele hotărârilor sinodului le prezintă comitetului protopresbiteral pentru executare. Hotărârile sinodului se pot executa numai după ce au primit aprobarea consistorului.

### II. Comitetul protopresbiteral.

1. Comitetul protopresbiteral în toate afacerile administrative bisericesti, școlare și epitropești este organul administrativ și executiv al protopresbiteratului, conform §-ului 56. din Statutul organic.

2. Comitetul protopresbiteral se constituie din sinul sinodului protopresbiteral pe perioadă de trei ani, conform §§-lor 57—60, ai Statutului organic.

3. Comitetul protopresbiteral, amăsurat §-lui 62 din Statutul organic, de regulă ține pe an patru ședințe în lunile Ianuarie, Aprilie, Iulie și Octombrie, iar în caz de urgență mai multe.

4. Agendele comitetului sunt acelea în treburile comune ale protopresbiteratului, cari în treburile ce se țin de parohie sunt ale comitetului parohial (§§. 63, apoi 23 din Stat. Org.)

În special acestea agende sunt următoarele :

a) Raport către sinod despre activitatea sa anuală și propuneri referitoare la raportul oficiului protopresbiteral.

b) Inventarea averii protopresbiteratului. Acest inventar se compune în trei exemplare, din cari unul se păstrează între actele comitetului, unul la oficiul protopresbiteral și unul la epitropia protopresbiterală.

c) Aflarea mijloacelor pentru înființarea și sporirea fondului protopresbiteral.

d) Ingrijirea pentru procurarea unui local stabil pentru oficiul protopresbiteral.

e) Aflarea și propunerea mijloacelor în privința regulării dotației protopresbiterului și altor organe protopresbiterale.

f) Stabilirea condițiilor, după cari epitropia are a administra averea protopresbiteratului.

g) Stabilirea și prezentarea proiectului de buget la sinod.

h) Revizuirea socoteii anuale a epitropiei și propunere în aceasta chestie la sinod, precum și scontrarea casei prin o comisiune din sânul său.

i) Propuneri către sinodul protopresbiteral referitoare la : arondarea cercurilor pentru alegerea membrilor mireni la sinodul protopresbiteral, — promovarea religiozității și moralității populației din protopresbiterat, — înaintarea afacerilor școlare și ale învățământului din protopresbiterat, — regularea și înaintarea afacerilor economice din protopresbiterat, susținerea vazei și autonomiei bisericești în protopresbiterat.

l) Compunerea concursului pentru postul vacant de protopresbiter și propunere în acest obiect către consistor (§. 7 din Regulament).

m) Examinarea recurselor și stabilirea listei candidaților pentru postul de protopresbiter (§. 14 din Regulament).

n) Compunerea și publicarea concursului pentru posturile de profesori ori învățători la școlile tractuale protopresbiterale prevăzute în §§. 50, 55 din Statutul organic, precum și examinarea recurselor și stabilirea listei candidaților.

o) Executarea hotărârilor luate de sinodul protopresbiteral și aprobate de consistor.

5. Despre fiecare ședință a comitetului protopresbiteral se ia protocol în regulă, care se autentică prin subscrierea președintelui și a notarului.

6. Conducătorul oficiului protopresbiteral are a înregistra în protocolul de esibite fiecare protocol de ședință a comitetului, a lua măsuri pentru executarea hotărârilor, iar protocelele a le păstra în ordine cronologică în arhiva protopresbiterală.

### III. Scaunul protopresbiteral.

1. Scaunul protopresbiteral, ca for de prima instanță, constituit conform §§-lor 32 și 35 din Statutul organic, amăsurat §-lui 36 are a se întruni de regulă și a ține ședințe în fiecare lună.

În cazuri de urgență se pot convoca ședințe extraordinare.

La ședință se convoacă toți membrii ordinari ai scaunului.

Dacă în una sau altă lună n'ar fi obiecte pentru ședință, aceasta se amână și despre aceasta protopresbiterul ia act cu număr esibițional, având a raporta în ședința următoare.

2. Obiectele, cari aparțin competenței scaunului în temeiul Statutului organic și al Regulamentelor speciale, sunt următoarele :

a) Controversele ivite între preoți, apoi cele ivite între preoți și comunele bisericesti ori credincioși pentru stole ori alte venituri preoțești.

b) Controversele de logodnă și căsătorie în partea lor canonică.

c) Afacerile referitoare la conducerea corectă a protocelelor matriculare ori a altor protocele parohiale.

d) Cauzele disciplinare preoțești ori alte obiecte bisericesti, pe cari consistorul le-ar încredința scaunului protopresbiteral ca for de prima instanță.

e) Examinarea alegătorilor de parohi, capelani, diaconi ori alte persoane bisericesti.

f) Priveghiarea asupra purtării fețelor bisericesti.

3. Despre ședințele scaunului protopresbiteral se poartă protocol în regulă, care se autentică prin subscrierea președintelui și a notarului.

Oficiul protopresbiteral înregistrează în protocolul de esibite protocolul fiecărei ședințe și ingrijeste de expedarea și executarea concluzelor luate.

Conform concluzului congresual Nr. 149. din 1891 „Membrii comitetului și ai sinodului protopresbiteral, cari absentează de douăori după o altă delă ședință, fără a-și justifica absentarea, se consideră că și-au depus mandatul și își pierd dreptul de alegere pasiv pentru periodul actual și pentru cel următor. În cazuri de acestea forul competent este consistorul eparhial, căruia în 15 zile are să i-se arete din partea președintelui respectivei corporațiuni. În legătură cu aceasta sinoadele protopresbiterale se autorizează, cu începutul periodului următor a alege în comitetele protopresbiterale în număr de jumătate membri su-

plenți, cu cari să se poată numai decât reîntregi locurile vacante“.

#### IV. Epitropia protopresbiterală.

1. Epitropia protopresbiterală se alege și se instituie pe period de trei ani, conform §-ului 64 din statutul organi, din sau afară de sinul sinodului protopresbiteral. Membrii aleși trebuie să fie bărbați cunoscuți cu garanță morală și materială.

Membrii epitropiei nu pot fi înrușiți între sine până la al șasălea grad de sânge și al patrulea de cuscrie.

După alegere membrii epitropiei întrunindu-se sub conducerea protopresbiterului, aleg din sinul lor un cassar și un controlor, și epitropia astfel constituită intră în activitate.

Membrii epitropiei protopresbiterale în solidar poartă răspunderea pentru păstrarea și administrarea corectă a averii protopresbiteratului.

#### 2. Afacerile epitropiei:

a) A primi pe lângă inventar și a administra averea protopresbiteratului, conform regulilor normate în statutul organic, în regulamentul congresual și amăsurat îndrumărilor primite dela sinodul și comitetul protopresbiteral.

b) A păstra în loc sigur — în o ladă de fier cu trei chei, așezată în localul oficiului protopresbiteral, averea protopresbiteratului: banii, valorile și efectele fondului protopresbiteral. Dintre cele trei chei una o ține protopresbiterul, una cassarul și una controlorul.

c) Cassarul și controlorul pe temeiul preliminarului votat de sinod, eventual pe baza mandatelor speciale ale comitetului, primesc venitele și efectuează erogatele preliminate și asemnate.

d) Controlorul și cassarul poartă un jurnal de cassă despre toate intratele și ieșitele și despre starea averii protopresbiteratului.

e) La încheierea anului, epitropia protopresbiterală face socoată regulată pe temeiul jurnalului despre toate venitele și speșele realizate și împreună cu documentele și cu un inventar despre starea averii la finea anului o înaintează comitetului pentru revizuire și propunere sinodului.

În legătură cu socoata anuală epitropia compune în două exemplare și proiectul de buget (preliminar) pe anul ce urmează, și îl înaintează comitetului.

f) Epitropia protopresbiterală îngrijește de bunăstarea și conservarea edificiilor protopresbiterale, având a raporta comitetului în privința eventualelor reparări ori adaptări.

g) Epitropia protopresbiterală poartă evidență despre venitele preliminate pentru fondul protopresbiteral, având a solicita la oficiul protopresbiteral încasarea acelor.

#### V. Fondul protopresbiteral.

În temeiul §-lui 64 al statutului organic se decretează înființarea unui fond protopresbiteral în fiecare protopresbiterat din mitropolie.

Resursele pentru acest fond are a le decreta sinodul protopresbiteral.

#### VI. Regularea bugetului.

Din venitele anuale ale fondului protopresbiteral, conform hotărârii sinodului, o parte este a se capitaliza, iar alta a se întrebuiți spre acoperirea trebuințelor administrative și culturale ale protopresbiteratului. Spre acest scop sinodul protopresbiteral în fiecare an la propunerea comitetului își stabilește bugetul anual.

Nr. 68 congr

Votat în ședința V. congresuală dela 5/18. Octombrie 1912.

Ioan Mețianu m. p.,  
mitropolit.

Mateiu Voileanu m. p.,  
notar-general.

## Sf. Nicolae la internatul Jigaian.

La internatul fundațiunii lui Nicolae Zsiga de aici, Sf. Nicolae, fiind patronul institutului, s'a prăznuit cu o deosebită solemnitate. După serviciul divin s'a oficiat parastas pentru odihna sufletească a fericitului mecenat și a familiei lui. Răspunsurile funebre le-a dat corul interniştilor, dirigeat de învățătorul *Urban*. După amiază la 5 ore, în localul internatului s'a ținut obicinuita *serbare comemorativă*, la care au azistat membrii Senatului fundațional. Festivalul l'a deschis pâr. asesor-referent bis. *Gh. Tulbure*, rectorul internatului, care a rostit din acest prilej următorul discurs:

*Onorat Senat, iubii școlari!*

Ziua de astăzi este pentru noi o înnoită sărbătoare.

Ca Români de legea ortodoxă sărbăm pomenirea celui blând și bun părinte *Nicolae*, care a viețuit în veacul al IV-a d. Chr., ca episcop în orașul *Mira* din *Lichia Osiei mici* și pe care, pentru multele lui fapte de binefacere, biserica recunoșcătoare l'a canonizat și l'a trecut între sfinții ei. Vrednic a fost să se numere cu sfinții marele ierarh *Nicolae*, pentru că în adevăr nenumărate și neasămănate au fost actele de milostenie trupească și sufletească, pe cari le-a săvârșit acest patriarh. Tradiția bisericească ne spune, că el a fost ajutătorul tuturor săracilor, el a fost ocrotitorul văduvelor și al orfanilor, el a fost pilda cea mai măreață a jertfei și abnegațiunii, el a fost *întruparea ideală a dragostii față de aproapele*. De aceea a și rămas obiceiul la noi, că în ziua Sf. Nicolae se împart copiilor săraci haine, cărți sau alte ajutoare, menite să aline suferințele celor lipsiți.

În rândul al doilea — ca conducători și locuitori ai acestui internat — prăznuim astăzi amintirea bine meritatului nostru fundator, a fericitului mecenat *Nicolae Jiga*.

Coincidența această, de nume și împreună prăznuire, este nu numai norocoasă, ci pare a fi chiar simbolică și pentru noi foarte semnificativă, câtă vreme aceeași notă sufletească l'a distins și l'a trecut la nemurire și pe mecenatele *Jiga*: *jertfa și binefacerea pentru alții*.

Reînvierea acestor momente, reamintirea acestor figuri de părinți venerabili împrumută zilei de azi o aur olă de sfințenie și un farmec de duioșie creștinească. Gândirea și simțirea noastră este înălțată și'n suflet simțim cum ni-se strecură fiorul curat al emoției sărbătorești.

Conștienți de frământările vieții, noi oamenii, suntem compesnați să trecem prea adesea reci și nepăsători pe lângă cele mai frumoase fenomene din natură sau momente din viața ce se desfășoară înaintea ochilor noștri. Iată, de pildă, ceral instelat! Bolta cerească de un albastru deschis, împodobită cu miliardele de stele lucitoare, nu este asemenea unei imenze cupole a unui templu urias, în care ard nenumărate făcliuțe?

Dar cine-și mai ia răgaz să admire frumseța stelilor de pe cer? Visătorii și poezii! Noi nici vreme n'avem și nici nu ne mai emoționează, fiindcă ne-am prea obișnuit cu ele. Dacă ne-am lua însă osteneala să ne ațintim ochii asupra luceafărului sării, să ne adâncim privirile în razele lui clipitoare, să-i urmărăm scântările luminilor lui tainice și îndepărtate, atunci am vedea cât este steaua de frumoasă și ce senzații dulci trezește în sufletul nostru.

Și acum să facem o mică analogie.

Firmamentul să-l înlocuim cu păreții acestei sale, pe care strălucind ca tot atâți luceferi, portretele bărbaților distinși ai bisericii și ai neamului nostru. Văzându-le în fiecare zi, întru atâta vi-s'a obicinuit privirea cu ele, încât azi nici nu le mai luați în seamă. Ochii vostri nu se opresc nici chiar asupra portretului din față, care înfățișează pe binefăcătorul vostru Nicolae Jiga.

Aceasta este ziua, în care datori suntem să ne ridicăm privirile asupra icoanei sale. Priviți-o cu ochii evlaviei și ai recunoștinții și vi-se va părea, că bătrânul Jiga se desprinde din cadrele sale, se coboară și vine în mijlocul vostru, ca părintele bun între copii săi. Lăsați să reținve azi în inimile voastre icoana faptelor și virtuților lui și arătați-vă recunoștința față de cel ce v'a pus la adăpostul influințelor dezastruoase ale vieții orășanești și v'a creat un cămin, pe care să arză vecinic focul dragostii față de *legea, limba și cultura românească*.

Fie, ca sărbătorirea memoriei lui să vă slujască de indemn puternic de a corăspunde tot mai mult intențiilor cari l'au calăuzit la întemeierea acestui institut, pentruca astfel, sporind voi în știință și virtute, așezământul său din an în an să înflorească și să crească!

În sensul acestei speranțe, salut onoratul senat și stimații oaspeți și declar festivalul deschis.

Corul internatului, instruat de inv. Ursan, a cântat *Colinda sf. Nicolae*. Studentul din cl. VII-a A. Popovici a povestit *biografia fondatorului N. Zsiga*, relevând meritele lui pentru educația tinerimii române. Școlarul I. Domocoș a spus poezia *Mama de Coșbuc*, iar P. Balog a declamat frumos poezia *Altarul mănăstirii Putna* de V. Alexandri. În sfârșit corul a intonat duioasa cântare *Eu mă duc codrul rămâne*, după care a urmat marșul *Pe-al nostru steag de Porumbescu*.

După terminarea programului dl secretar mitrop. N. Zigre a adresat elevilor cuvinte de laudă și îmbărbătare, îndemnându-i să cultive mai ales cântarea corală, care nobilitează sentimentele. Dl Iosif Diamandi, membru al senatului, a făcut elevilor debutanți câte un mic cadou, și cu aceasta serbarea s'a încheiat.

Un asistent.

## Andrei Baron de Șaguna.

(Urmare și fine.)

Prin politica sa sigură și înțeleaptă mitropolitul Șaguna știu să câștige întărirea acestei legi bisericești și din partea împăratului prin sancționarea din 28 maiu 1869. Prin „Statutul organic” Șaguna dete bisericii sale o autonomie durabilă, iar poporului puțința

ca în cadrele ei să se poată desvoltă pe terenul moral, intelectual și chiar național.

Și această lucrare singură încă i-ar fi eternizat numele l'ar fi făcut nemuritor.

Deodată cu plămădirea ideii: desrobirea bis. de sub jugul sârbesc, i-se nascu în gând și dorul de-aș vedea ridicat neamul și în cele culturale. El își aținti privirile și spre aceea parte a agrului național, unde se observau mai număroase lacune, adevărate spre terenul școlar.

Șaguna eră convins, că școala e mijlocul cel mai puternic pentru înaintarea unui popor, „singura mântuire, singura scăpare, singurul scut apărător al viitorului și al fericirii noastre naționale”, eră convins, că: „Precum este soarele cu lumina și căldura sa pentru trupuri, așa este știința cu căldura și lumina ei pentru suflete<sup>1)</sup>”. Se apucă deci de lucru și a desvoltat pe terenul școlar o activitate „colosală, ce se poate vedea din numărul cel mare de școale înființate de dânsul cu mari sacrificii<sup>2)</sup>”.

Încă îndată după suirea lui ca vicar general, — „pentruca în șirul preoțimii să între bărbați tot mai luminați și mai bine pregătiți”, el ridică cursul de teologie dela cele 5 luni mai întâiu la 1 an, apoi la 2 iar în 1863 la trei ani, „prefăcându-se prin el vechiul cler incult, căpătând puteri noue, cari cunoșteau măcar practica bisericească” — după cum zice dl Iorga. Cursurile dela preparandia de învățători — „opera lui, — care a întins foarte mult întreaga organizațiune școlară confesională supusă parohilor și protopopilor” — le-a ridicat la 2 ani. Acest seminar — cea mai înaltă școală românească pe atunci — Șaguna știu să-l ridice la nivelul corăspunzător chiemării, inzestrând -l și cu profesori calificați.

Pentru Teologie, în lipsa de manuale scrise mai multe cărți, pe cari le tipări dimpreună cu alte multe cărți bisericești în tipografia înființată cu mari osteneți la 1850 și susținută cu mari greutate contra număroșilor săi dușmani externi. Această tipografie, după ce o inzestră și cu un fond, încă din ziua înființării o dăruie bisericii sale.

În viața sa Șaguna doria pe seama Românilor ortodoxi 6 episcopii; totatătea gimnaziilor superioare, 6 gimnaziilor inferioare și tot 6 școale reale.

Că mitropolitul Șaguna n'a putut duce la îndeplinire acest mare și frumos plan, cauzele au fost: împrejurările timpului de după răzmiriție, lipsese cele mari materiale și pe lângă toate acestea bețele ce i-le puneau în roate totdeauna ministrul Thun și număroșii săi dușmani, cari l-au prescris, după cum spune însuș Șaguna, — și doar mai rău l-ar fi muncit decât pe mitropolitul Sava II. Brancoviciu, să fi putut pune mâna pe el.

Din planul său mareț el totuș avu fericirea să vadă înființarea gimnaziului din Brașov și ceva mai târziu și acelu din Brad.

Gimnaziul din Brașov, care „prin mijlocirea lui Șaguna și-a căpătat dreptul de publicitate și cu sprijinul lui s'a putut completă la 8 cl. gim.” își luă începutul în 1850. Insuș Șaguna așeză piatra fundamentală a acestui gim., iar în 1866 în calitate de prezident deschise primul examen de maturitate, voind, să se convingă „dacă în sufletele tinerilor maturi trăiește setea de adevăr, trăiește setea de viață, trăiește dorul de luptă pentru neam și lege<sup>3)</sup>”, pentru care el a luptat întreaga sa viață

<sup>1)</sup> Cf. Dr. P. Opreșu „Andrei Șaguna”.

<sup>2)</sup> N. Popea: Andrei Șaguna.

<sup>3)</sup> Dr. A. Bogdan „Moștenirea lui Șaguna”.

Zărăndenii însuflețiți de isprăvile bune ale Brașovenilor, se „unesc în cugete și'n simțiri“ și zidesc și ei „Ierusalimul românesc“ în inima Zărandului, în orașelul Brad. La acest „sălaş al Muzelor“, care se deschise în 1869, Șaguna contribuă și cu fapta, donând fondului gimnazial 2000 fl. și cu sfatul îndemnând să jertfească pentru știință toată suflarea românească. Tot el sfătuiește pe Zărandani, ca să schimbe statutele vechi, din gim. cu caracter național să-l facă *confesional*, deoarece stănd gim. pe baza statutelor vechi el prevedea, că viitorul lui n'are să fie de durată lungă. Șaguna și-a rostit părerea, iar Zărandenii îi primiră cu dragoste sfatul părintesc.

Dacă Șaguna s'a îngrijit de „școlălele cele de sus“ pentru pop. român transilvănean, s'a îngrijit și de școlălele poporale, în cari cei mulți numai în ele își adă hrana sufletească. Șaguna s'a îngrijit, ca pop. nostru să aibe școlăle pop. cât se poate de bune și multe, dar n'a pierdut din vedere nici partea didactică a învățământului, compunând cărți școlare corăspunzătoare timpului parte prin sine însuși, parte prin bărbați de școlă eualificați.

Incepând dela ultimele școlăle pop. până la cele mai înalte ce le avem El le-a supus bisericii. Și oare pentru ce?

Fiindcă acest mitropolit înțelept și prevăzător „le vede în viitor amenințate de vijelioase atacuri“ din partea dușmanilor, cari atacuri se isbesc de ele ca marea de talazuri.

Înțelegând acest mare Arhiepiscop nevoia unei culturi naționale, înțelegând, că lumina e izvorul vieții indivizilor, iar cultura e acel factor ce dă început existenței popoarelor, pelângă faptul, că în 1852 înființă: „Telegraful Român“, din coloanele cărșua se vede „cum a înțeles Șaguna conlucarea presei la ridicarea culturală și economică a Românilor“ — el lucră din răspuțeri cu Cipariu, cu Barițiu, Munteanu, Russu, Pușcariu și alții pentru înființarea unei asociațiuni culturale.

„Această instituțiune eră menită să exprime unitatea națională și să paralizaze, după puțină, prin mijloace materiale și culturale divergențele confesionale“.

Dupăce statutele fură aprobate, în prima ședință din 23 oct. 1860 Șaguna fu ales de președinte.

Șaguna se interesă foarte mult de mersul „Asoc.“ cât timp fu președintele ei, ținea la ea, ca la o comoară foarte prețioasă. Iată ce zice el lui Barițiu în Brașov: „Să nu lăsăm, Dle Barițiu, ca să apună „Asociațiunea“ noastră, să o susținem cu toate brațele, încât dacă s'ar întâmplă, să pierdem toate celelalte drepturi la câte nizuim, să rămănem cel puțin cu acest mijloc comun de cultură al limbii și a spiritelor. Zelul nostru pentru „Asociațiune“ să nu scadă“.

„Instituțiunile lui — zice dl Iorga despre Șaguna — sunt un adăpost pentru cei ce rătăcesc încă pe drumuri străine, un adăpost folositor, fără care ar fi stat în primejdia frigului și a furtunilor“.

Șaguna, om prevăzător, știind, că pentru a-ți ridică clerul și poporul, în cele culturale și materiale și mai ales starea bisericii, sub a cărei aripi protecțoare ne-am susținut veacuri întregi ca naționalitate, știind, că înainte de toate îți trebuie banii și iarăș bani, se îngrijă de timpuriu, să adune bani pe seamă bisericii și a neamului său și anume în 2 chipuri: dela regim și dela popor.

Dela regim a obținut unele ajutoare mai mici, dar vazând „cu ce greutate i-se dă câte-o fărîmătură din bogatele visterii ale statului“, încercă la spiritul de jertfă al poporului. Prin diferite colecte deschise între credincioșii săi fi, apoi prin economizare și prin

24

donatiuni, starea materială a diecezei — deplorabilă pe timpul episcop. Moga — se ridică foarte mult sub păstoria lui Șaguna“.

Din averea sa proprie Șaguna a cumpărat case în valoare de mii de coroane, pe cari le-a donat bisericii. El puse bază și înființase mai multe fundațiuni pentru ajutorarea bisericilor sărace, a clerului, a școlălelor și a dascălilor, iar prin punctul al III. din testamentul său „în înțelesul canoanelor apostolești“ toată averea sa de după moarte a lăsat-o arhidiecezei „spre scopuri bisericești, școlare și filantropice pentru toți timpii viitori“.

Sub păstoria Marelui Șaguna, Românii transilvăneni, dacă a trebuit, să treacă prin multe neajunsuri, năcazuri și greutăți, au ajuns iarăș în „pământul făgăduinții, în țara Canaanului a legislațiunii“.

Acestea sunt numai unele din faptele metropolitului Șaguna. Cadrele unui discurs ocazional sunt prea strâmte, ca să le poată cuprinde pe toate.

Tot ce a făcut Șaguna, a făcut pentru neamul său, a făcut pentru biserica sa. „El a fost un model de abnegațiune și jertfire pentru poporul său“, pe care nici odată nu l-a folosit ca mijloc pentru propriile sale scopuri de stăpânire, ci s'a nizuit, cât a putut să-l ridică. Iată ce zice el fiilor săi sufletești: N'am cruțat și nu cruț, inbiților mei fi, nici o osteneală, nici cheltuială pentru binele și folosul vostru. Nici un minut, nici un prilej nu las, să treacă, fără de a-l întrebuiță spre ajutorința voastră“.

În 16/28 iunie 1873, dupăce cele 27 voturi căpătate la alegerea sa de episcop vent răsplăt cu 27 ani de păstoria bisericească binecventată, dupăce — prin restaurarea vechiei mitropolii, prin numărăse instituțiunile culturale naționale și prin înființarea mai multor fundațiuni asiguă neamului său iubit: libertatea și înaintarea culturală — în urma unui vechiu morb de inimă, mitropol. Șaguna trecu la cele vecinice, iar numele său — prin moarte — la nemurite. Pe patul de moarte, lăsa cu dragoste fiilor săi sufletești tot ce mai putea lăsa: sfatul său părintesc: „Spuneți poporul meu iubit, să trăiască în bună înțelegere și dragoste frățească unii cu alții“. Ce minunat se potrivește pentru acest mare bărbat maxima:

„Am Ende bist du, was du bist“.

„Simplă i-a fost înmormântarea — simplă și minunată, ca toate creațiunile lui scriă a 2-a zi după înmormântare foaia săsească: „Hermanstädter Zeitung“.

„Cine a fost?“ „Ce a fost?“ Șaguna? azi nimeni nu mai întreabă, fiindcă toți știm ce a fost el pentru noi.

Virtuțile și faptele lui mărețe ne arată pe depăin pe „Andreiul întâiu chematului“, care „în viața sa — după cum ne spune Barițiu — a tras un plan atât de larg și măreț, încât succesorii săi au să lucreze cel puțin 100 de ani, să-l vadă realizat întreg“.

Pentru ceace suntem și mai ales pentru ceace avem, trebe să mulțumim numai Marelui Șaguna, fiindcă fără el, „n'am putea stăpâni, ce s'a putut crea numai cu ajutorul lui“.

Recunoștință se cuvine deci marelui apostol al neamului, care a știut, să reverse îmbărbătare și tărie în sufletele „celor ce i-s'au încredințat duhovnicește“, recunoștință se cuvine marelui bărbat, care și-a deșteptat neamul din somnul cel adânc, „care ni-a dat să înțelegem, că numai prin cultură națională ne vom asigura libertatea și viața“.....

Geniul celui mai ales bărbat transilvănean, ce l-a avut biserica și neamul nostru, geniul marelui apostol Andrei Șaguna pururea să trăiască în inimile poporului român.

Stefan German  
st. teol. an al II-lea.

## „Pentru ce?”

„Deșteptarea” din Brașov publică următoarele obiecțiuni:

„Despre serbările iubilare atât de măndre dela Arad, cele două foi românești locale „Biserica și Școala”, organul eparhiei, și „Românul”, organul partidului național, au servit publicul cu rapoarte lungi și foarte amănunțite despre decursul lor. Cu toate acestea, s'a remarcat *suprimarea foarte caracteristică* din aceste rapoarte minuțioase, a unor fapte petrecute.

„Lumea românească se întreabă pentru ce nu se spune nici în una din aceste două foi și mai ales nici în organul oficial al eparhiei, că Prea Cuviosia Sa părintele *Roman R. Ciorogariu*, directorul institutului iubilare, a *salutat* prin un discurs — ținut îndată după vorbirea P. S. Episcop — pe oaspeții străini de naționalitatea română, cari au sporit prin prezența lor strălucirea serbării? Discursul acesta, suprimat în ziare, trebuia să intereseze publicul românesc barem atâta, cât discursul bunăoară al reprezentantului societății teatrale. Ba, considerând pozițiunea, politică a cuvântătorului, discursul avea prin cuprinsul și forma sa oarecare însemnătate particulară. Eră pentru cercuri largi românești cel puțin interesant, dacă nu important, a constata modul, *cum un aderent al direcțiunii politice intrasigente, binevintează pe reprezentanții statului la o serbare culturală românească*. Pentru ce a fost suprimat din rapoartele publice acest discurs? Poate fiindcă el a fost ținut așa precum se și cuvenea și trebuia, — *în limba maghiară?* Poate fiindcă el cuprinde accente calde la adresa demnitarilor și funcționarilor publici, accente, cari nu se împacă cu tonul și limbajul obicinuit în coloanele ziarelor noastre intrasigente? Poate fiindcă nici cuvântătorului, care este membru în comitetul central al partidului național, nu-i venea la socoteală să se prezinte înaintea publicului, așa precum într'adevăr este: *cu două feluri de sentimente opuse în suflet?*

„La banchet s'a ridicat din partea Românilor și un toast pentru primarul prezent al orașului. Fără îndoială, că și în acest toast — de care se amintește în raportul gazetăresc prin vr'o câteva cuvinte puțin caracteristice — eră inevitabil, ca să nu se atingă și coarde politice. Trebuie să fi fost accentuată în toast o armonie oarecare între tendențele maghiare și române, căci ridicarea în sine a toastului condiționează aceasta. Presupunerea aceasta este cu atât mai întemeiată, cu cât părintele Ciorogariu, sufletul serbărilor dela Arad, împreună cu tovarășii săi — toți intrasigenți — sunt acuzați în public de alți colegi politici ai lor, că au mers la urna electorală orășanească și au votat pentru candidații oficiali ai reprezentanței municipale din Arad. Părintele asesor consistorial Ciuhandu, care a ridicat toastul pentru primar, s'a descărcat de sarcina sa onorifică în limba maghiară, va să zică cu toată prevenirea, — o împrejurare, care deasemenea este suprimată în raportul gazetăresc. Pentru ce?”

„Nu ne solidarizăm noi cu ceice formulează acte de acuze din tendența Românilor din Arad, pentru a trăi în bune raporturi cu concetățenii lor maghiari, nici din formele urbane și de prevenire, cu care au fost întimpinăți în limba lor și, a statului oaspeții la serbările din Arad, nici din accente politice de apropiere între societatea maghiară și română, dar ne solidarizăm pe deplin cu aceia, ce se întreabă: *pentru ce caută Românii din Arad și frunțușii partidului național să ascundă toate aceste înaintea publicului româ-*

*nesc, prin suprimarea lor din rapoartele gazetărești? Pentru ce?”*

Pentru ce raportul „Românului” nu suntem noi răspunzători; iar dacă „Deșt.” și „R. P.” crede că redacția „Românului” ascunde pretinsele păcate naționale ale părintelui R. Ciorogariu, credința lor să-i mântuiască: „Biserica și Școala” în raportul său lung și foarte amănunțit, înșiră toate discursurile din sala festivă, la cari răspunde directorul seminarului ca reprezentantul școlii prin o mulțumire la adresa tuturor oaspeților, cari au onorat institutul cu prezența lor. Dar lasă să vorbească totuși răspunsul părintelui R. Ciorogariu publicat în Nr. festiv al „Bis. și Școl.” să luăm aminte:

„Șirul urărilor — zice „Bis. și Școl.” — se încheie cu dl. Cloambeș, care grăește în numele învățătorilor bihoreni.

„Și acum, după ce P. C. S. dl. dir. R. Ciorogariu citește telegramele mai importante și scrisoarea de-un entuziasm cald și înțelegător al dlui Stroescu rostește cuvântul de încheiere: Aș putea zice cu dreptul Simeon acum slobozește pe robul-tău stăpâne, că văzură ochii mei mărirea institutului, dar eu nu vreau să mor. (vii aplauze). Voiu să trăiesc, să văz fericirea elevilor mei ca și tată a fiilor săi și voiu să mă bucur până mă va lăsa Dumnezeu de splendoarea inst. tutului. Sunt legat sufletește de 32 de ani de acest institut și împart cu iubiiții mei colegi până dascălului român. Aici îl cuprinde emoția și să seuză, că om este și el supus slăbiciunilor omenești, nu vrea să plângă, să l. dispenzeze onoratul public de a mai intra în emoțiile, cari îl covârșesc. Mulțamește P. S. Sale dlui Episcop și tuturor, preoți, învățători, intelectuali, țărani cari au dus prinusul dragostei față de acest institut. Între noi nu există clase toți suntem una, un suflet, sufletul neamului românesc.”

După aceasta în ungurește să adresează către autoritățile civile și reprezentanții școalelor din loc, a preparandiei de stat, gimnaziului, școalelor reale, școala comercială, școlii civile și le zice, că festivitățile culturale nu sunt paroxismale biruinței, ci zilele de soare ale vieții sufletești. Lumina aceasta luminează viitorului în care numai popoarele culte au intrare. Noi încă cerem intrare în acel viitor, acesta este rostul nostru cultural: Vrem să trăim în limba și legea noastră într'o patrie fericită. Ziua de astăzi este o rază din aureola fericirii patriei. Primească dl. comite suprem și ceilalți reprezentanți ai autorităților civile expresia respectuoasei mulțumiri pentru onorul ce au făcut institutului și l-a îmbărbătat în muncă grea civilizatorică, iar comilitonii, reprezentanții școalelor o călduroasă strângere de mână întru întărirea colegialității.

„La aceste cuvinte de inimă publicul erumpe în frenetice aplauze și să îndepărtează într'o evlavie sufletească cum rar se mai vede.

„Masa compactă de români gătiți de sărbătoare oferă o privești importantă.

Ei bine, atât „Deșteptarea” cât și „Revista Preoților” au în schimb „Biserica și Școala”, au și văzut raportul special al ei despre festivități, căci altfel n'ar putea scrie, că au servit publicul cu rapoarte lungi și foarte amănunțite despre decursul festivităților, trebuie dar că o cetit chiar amănuntele cum spune cetitorilor săi și în acele amănunte s'a aflat că părintele Ciorogariu adauge la cuvântul său de mulțumită și în ungurește mulțumită reprezentantului guvernului, și a autorităților civile și a școlilor din Arad, la ce îl obligă datoria oficială. La banchet a închinat părintele

Ciubându în românește pentru primar, dar a încheiat cu o scurtă adresă ungurească, ce bagseama nici n'a străbătut în toilul bașchetului până la referentul nostru, întru care vicleșug nu este ci și-a scris în nevinovăția lui, impresiile, fidel cum i-s'au întipărit, la cari nici n'a adaus nici n'a șters nimeni nimic.

Pe baza acestor constatări am avea dreptul de a înfieră purcederea colegilor noștri, dar rămânem consecvenți la tonul nostru de discuțiuni și atunci când faptele constatate ne-ar dispunză de orice regord. Să nu ni se socotească însă de nemodestie dacă ne permitem acum noi să întrebăm, că: Pentru ce s'a debitat în „Deșt.” și „R. P.” aceasta sfidare a adevărului? Trebuie că colegii noștri au avut un scop oarecare de a ne prezentă și pe noi în două fețe. Cui vodest?

Cui ați făcut, serviciu prin acest urât gest? Ori în acelaș limbajiu vorbind: Pentru ce:

Iresponsabili au tribulat alegerile comunale din Arad cari n'au de a face nimic cu partidul, ci au fost tribulate pentru că să știe că sunt rezoane de responsabilități, cari nu admit discuțiunea lor în public. Sapienți sat.

## CRONICA.

**Dela Hajdudorog la Brașov.** Deșteptarea aduce știrea că încă în decursul acestei luni, va înființa consistorul unit din Blaj în Brașov o parohie și un protopopiat unit. Le trebuie compensație pentru pierderile dela Hajdudorog, pentru că de, mai înainte catolici după aceea români, și pentru numele papei de ce să nu mai arunce tăciunile catolicismului și în Brașov.

\* **Din dăruirile Domnului Stroescu.** Mercuri a avut o zi de bucurie seminariul din Arad. Din suma de 1000 cor. ce a dăruit-o marele mecenat al neamului românesc anume: pentru hrană, strae și cărți, mercuri s'au distribuit straele ce s'au făcut pentru 17 elevi anume 8 paltoane și 9 costume toate confecționate frumos și din stofă trainică. După ce elevii au fost îmbrăcați în hainele nouă părintele director Roman Ciorogariu a chemat întregă tinerimea de le-a anunțat binefacerea, „nu pentru că are mulți bani dl Stroescu — zise părintele director — dă mult pentru săraci și cultură, căci și alții au bani mulți, dar pentru săraci și cultură nu dau nimic, ci pentru că are inimă mare iubitoare de aproapele său. Aceasta inimă nobilă este izvorul binefacerilor sale“. A descris apoi în colorii vii personalitatea dlui Stroescu care prin munca sa și-a sporit moștenirea părintească, din care acum își varsă binefacerile sale. Vasile Stroescu este tipul omului muncitor, acest tip al inimei generoase și al muncii cinstitute să fie idealul tinerimei. Haina lui Stroescu este haina cinsiei cine o poartă să o știe că s'a învrednicit de mare cinste și în adânci bătrânețe va fi cinstit de lume ca și omul care a ajuns vremea când a purtat pe trupul său haina lui Stroescu; să cuprindem în rugăciunile noastre dorul ferbinte ca Dzeu să-l țină mulți ani fericiți spre mângăerea celor săraci și spre întărirea neamului românesc. Elevii adânc emoționați de cuvintele directorului lor aclamă cu evlavie numele lui Stroescu. Acesta este darul de Crăciun al elevilor din institutul nostru pedagogic.

† **Eugen Brote.** „De se va întâmplă, ca sufletul meu să se mute la cele vecinice, ultima mea dorință este, ca trupul să-mi fie înmormântat cât se poate de simplu, în tăcere cu un singur preot, fără cântări, fără coroane, fără muzici, fără alaiu și așezat în cripta

familiară din Reșinari...“ Așa a dispus în „Ultima sa dorință“ scrisă pe o hârtie simplă la 7/20 decembrie 1911 Eugen Brote. Și la 7/20 decembrie 1912, preseara solstițiului de eamnă, i-se împlinește cea ultimă dorință, găsită într'un plic închis printre număratoarele sale corespondențe și manuscrise. Familia a dat următorul anunț funebra: Adelina Brote, născută de Heldenberg împreună cu fii săi Ionel, Eugen și ficele sale Anna și Lydia, anunță cu inima frântă de durere că soțul și tatăl cel mai iubit *Eugen Brote*, s'a stins din viață subit în 18/5 decembrie 1912 la Brașov în anul 62 a vieții sale. În mormântarea va avea loc în 20/7 decembrie a. c. în cimiteriul din Reșinari la orele 4, când rămășițele pământești ale prea iubitului defunct se vor așeza la odihna vecinică în cripta familiară. Brașov în 18/5 decembrie 1912. Fre i țărâna ușoară și memoria binecuvântată! Și s'a înmormântat în Reșinar fără cântări, fără muzici, fără alaiu, prin un singur preot, cum a dorit el. Acum odihnește trupul unei vieți sbuciumate în cripta familiară din Reșinar, Odihnească în pace!

## Concurse.

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc dela școala confesională gr. or. română în clasele III-VI din **Alioș**, tractul Lipovei, pe baza ordinului Ven. Consistor diecezan de sub Nr. 7078/912 se publică din oficiu concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Biserica și Școala“. Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. În bani gata 1000 cor. una mie coroane. 2. Pentru conferință 15 coroane. 3. Pentru scripturistică 10 coroane. 4. Cărtir în edificiul școlii, care constă din: 2 chilii, culină, cămară și supraedificatele din curtea școlii. Grădina și pivnița școlii le va folosi în părți egale cu celalalt coleg al său. 5. Cvinvenalele se vor cere dela stat. Relut de lemne nu dă pentru învățător, de văruierea și curățirea locuinței învățătorului va îngrijii alesul. Pentru încălzitul și curățitul sălii de învățământ se va îngrijii comuna bisericască. Învățătorul ales va fi îndatorat se conducă strana dreaptă, fără altă remunerațiune.

Reflecții sunt poștiți, ca-recursele ajustate conform Regulamentului și adresate comitetului parohial din Alioș se le înainteze în termenul fixat la oficiul protopopesesc gr. or. rom. din Lipova (Lippa), având a se prezentă în careva duminică ori sârbătoare în sf. biserică din Alioș spre a-și arată desteritatea în cântare și tipic.

Lipova la 12/25 decembrie 1912.

*Fabriciu Manuila* protopop, inspector școlar.

—□—

1—3

Pentru întregirea postului de învățător (sau învățătoare) dela școala din **Pădurani**, tractul Belințului, se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. În bani gata 210 cor.
2. Uzufructul dela 3 jugăre pământ, după care alesul va plăti darea: 46 cor.
3. Naturalii (dela fiecare număr de casă câte o spene cucuruz și câte 5 ochi grâu, toate în preț de 110 coroane.
4. Pentru lemne pe sama învățătorului 40 cor.
5. Întregire dela stat 594 cor.
6. Scripturistică 10 cor.

7. Conferență 20 cor.

8. Locuință în natură, cu 2 chilii, bucătărie, apoi supraedificate și intravilan lângă ea.

9. Dela înmormântări, unde e poftit, câte 80 fil., iar cu liturgie câte 2 coroane.

Văruitul, curățitul și încălzitul salei de învățământ, îl îngrijește comuna bisericască.

Alesul e obligat a presta serviciile cantonale și a instrui pe școlari cântările bisericăști, fără altă remunerație.

Petițiile concursuale, instruite conform legilor în vigoare, au să se adreseze comitetului parohial din Pădurani, pe calea oficiului protopopesc din Belinț (Belenceze, Temes-megye), iar reflectanții sunt poftiți ca în termenul concursual, să se prezenteze în s. biserică din Pădurani, spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

*Comitetul parohial.*

In înțelegere cu mine: *Gherasim Sêrb* protopresbiter.

—□—

1—3 gr.

Amăsurat ordinului Venerabilului Consistor gr. or. rom. aradan de Nr. 7062/1912 prin aceste se publică din nou concurs pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățătoresci-cantonale dela școala gr. or. rom. elem. din Oci (Oles) ppresb. Halmaaj cu termen 30 de zile de recurgere dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt:

1. Salar fundam. în bani gata din casele cult dela Oci și Ocișor de tot: 600 cor.

2. Lemne focali în natură 14 m.□ prețuite în 64 cor. jumătate pentru învățator 1/2 pentru încălzitul salei de învățământ.

3. Spese de conferențe inv. 16 cor.

4. Scripturistica 10 cor.

5. Cvarțir bun cu 2 chilii și cuină, cămară.

6. Intregirea salarului și cvinven. conf. art. XXVII 1907 din ajutor de stat speratu ce s'a cerut din nou dar până acum din lipsă de învățator nu s'a putut obține.

Alesul învățator va fi dator să provadă cantoralul în strana dreaptă și să catehizeze elevii până la alte dispoziții.

Doritorii de a ocupă acest post sunt poftiți ca recursurile lor ajustate conform regulamentului pentru învăț. și adresate comitetului paroh. din Oci și Ocișor să le susțină pe calea oficiului protopresb. al Halmagiului (Nagyhalmagy), având a se prezenta în vre-o duminică ori sârbătoare în bisericile din Oci și Ocișor, spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic făcându-se astfel cunoscuți poporului.

*Comitetul paroh. din Oci, Ocișor.*

In conțelegere cu: *Cornel Lazar* ppresb. insp. școl.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresci dela școala poporală de băieți din Seceani (ppresbiteratul Timișorii) se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Emolumentele anuale sunt:

1. Salar fundamental 1000 cor.; 2. cvinvenalele prescise de lege; 3. pentru confesiunea când va participa 24 cor.; 4. pentru scripturistica 10 cor.; 5. cortel corespunzător în natură și uzufructul grădinei; 6. dela înmormântări unde va fi poftit 1 cor., iar dacă mortul va fi dus în biserică 2 cor.

Dările publice după beneficiu și grădină, cad în sarcina alesului. De încălzirea și curățirea salei de învățământ se va îngriji comuna bisericască. Curățirea locuinței învățătoresci cade în sarcina alesului. Alesul e obligat să presteie serviciile cantonale în și afară de biserică, să conducă strana dreaptă, să instrueze elevii în cântările bisericăști și să-i conducă regulat în duminect și sârbători la s. biserică, fără altă remunerație. Pentru conducerea corului se asigură remunerație specială, dacă e capabil și de fapt îl va și conduce.

Recursurile ajustate conform dispozițiilor Regulamentului din vigoare sunt a se înainta la Prea On. oficiu ppresbiteral gr. ort. rom. în Timișoara (Temesvár-Gyárvaros). Reflectanții vor avea să se prezinte în vre-o duminică ori sârbătoare în s. biserică din loc, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Dat din ședința comitetului parohial ținută în Seceani la 25 noemvrie (8 decemvrie) 1912.

*Comitetul parohial.*

In conțelegere cu: *Ioan Oprea* adm. protopresb.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc din Răbăgani se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare pe lângă următoarele beneficii: Salar în bani gata dela comuna bis. solviți anticipative în rate treilunare 600 cor. Pentru lemne la școală 60 cor. Completarea salarului fundamental precum și a cvinvenalelor se va acoperi dela stat.

Alesul va putea fi aplicat la un serviciu compatibil (cooperăție sătească) pe lângă un onorar de 300—500 cor. care însă comuna bis. nu-l asigură.

De curățirea salei de învățământ se va îngriji comuna bis.

Recurenții își vor instrui petițiile regulamentare și le vor înainta oficiului protopopesc din Beiuș, arătându-se și în persoană poporului în vre-o duminică ori sârbătoare.

*Pentru comitet.*

*Dr. V. Fildan* adm. ppresc.

—□—

3—3

Se publică concurs cu termen de 30 zile la postul de preot din parohia vacantă Luncasprie protopopiatul Beiușului cu următoarele beneficii:

1. Casă parohială cu edificiile auxiliare.

2. Pământ parohial 14 holde.

3. Dela fiecare număr de casă o zi de lucru sau răscumpărarea ei cu 1 cor.

4. Bir preotesc, dela fiecare familie câte 1/2 vică cucuruz sfârmet sau prețul ei în 2 cor.; (actual 174 familii, care numărare schimbându-se, schimbă venitul).

5. Remunerațiune pentru catehizarea elevilor la școala comunală în suma de 200 coroane, ce însă comuna bisericască nu o asigură.

6. Stolele uzuat și anume: Liturgia priyată 1 cor.; sfeștania 1 cor.; botezul 40 fil., înmormântarea conform serviciului.

7. Dela stat: întregire superioară pentru cei cu 8 clase.

Recurenții să se conformeze dispozițiilor regulamentare.

Din ședința comitetului parohial ținut la 7/20 octomvrie 1912 în Luncasprie.

*Ioan Christea*

președinte.

*Ioan Trippa*

notar ad hoc.

In conțelegere cu: *Dr. Victor Fildan* adm. ppopesc.

—□—

3—3